

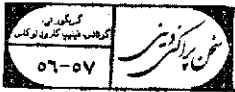
در آغاز قرن بیست و یکم تأثیر، تنوع و پیشرفت سخن پراکنی دینی در معرکه جهانی ادیان قدر و قیمتی بسیار یافت. از هند تا اروپا و از آمریکای لاتین تا ایالات متحده آمریکا، سخن پراکنی دینی چنان اهمیت یافته است که تعالیم و سرگرمی‌های دینی را بسان آذوقه به کثیری از مردم هر جامعه جهانی می‌رساند.

در یک ماه مفروض پژوهشی در ایالات متحده، بر اساس گزارش سال ۲۰۰۲ گروه تحقیقاتی بارنآ که گروهی معتبر است، بیشتر بزرگسالان - یعنی ۱۳۲ میلیون از ۱۴۱ میلیون نفر - تجربه‌ای از ایمان مسیحی از طریق رادیو و تلویزیون مسیحی داشته‌اند. گزارش مذکور با ریزتر کردن یافته مذکور، بیان می‌دارد که ۵۲٪ بزرگسالان آمریکایی در ماه پیشین رادیوهای خود را روی برنامه‌های مسیحی تنظیم کرده بودند و از این تعداد شنوندگان، ۳۸٪ در جریان برنامه‌ی تعلیم‌دهی، موعظه و یا تاکشوی دینی قرار گرفته‌اند؛ ۴۳٪ از این جمعیت نیز به ایستگاه‌های موسیقی مسیحی گوش فرا داده بودند.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که زنان و آمریکایی‌های آفریقایی‌تبار در میان شنوندگان رادیوی مسیحی حضوری پررنگ‌تر دارند. ۴۳٪ از تمام بزرگسالان - تقریباً معادل ۹۰ میلیون نفر - تلویزیون مسیحی را در یک ماه مفروض پژوهشی تماشا می‌کنند، چیزی شبیه همین تعداد نیز هر هفته، کلیساهای مسیحی را همراهی می‌کنند. به شکل تعجب‌برانگیزی، بیش از پانزده میلیون ملحد، لادری‌گر و افراد بزرگسالی از معتقدان غیرمسیحی، تا حدی در معرض ایمان مسیحی از طریق اشکال گوناگون سخن پراکنی دینی بوده‌اند.

هر چند حساب آماری دیگری برای دیگر مناطق جهان در دست نیست، حضور فراگیر

1. Religions Broadcasting, Phillip Charles Lucas, Encyclopedia Of Religion/ed. in chief: Mircea Eliade, 2ed 2005 p 7709 -
2. Bama Research Group



برنامه‌های دینی روی پخش‌کننده‌های برنامه‌های ماهوارهای که به تمام قاره‌های جهان دسترسی دارند، گواه این حقیقت است که پخش برنامه‌های دینی پدیده‌ای است که به ناچار تمام پژوهشگران معاصر دین بایستی با آن روبه‌رو شوند.

### منشاء

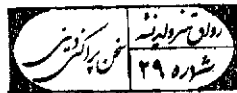
سرمنشاه‌های پخش برنامه‌های دینی به همان روزهای نخستین پیدایش رادیو در ایالات متحده باز می‌گردد. اولین ایستگاهی که جواز پخش رادیویی از گروه بازرگانی ایالات متحده دریافت کرد، کی‌دی‌کی‌ای پیتسبورگ<sup>۳</sup> بود که عصرهای یکشنبه شمه‌ای از مراسم گروه کُر کلیسای اسقفی کُلجُتا را پخش می‌کرد. هر چند مخاطبان این برنامه، زیر هزار نفر بودند، این پخش برنامه جزء لاینفکی از جدول برنامه‌های یکشنبه عصر این ایستگاه شد. به زودی روح سرمایه‌گذاری و کارآفرینی آمریکا به همراه تقاضا برای داشتن رادیو و شور و شوق میسیونری مسیحیت انجیلی دست به دست هم دادند تا دهها خدمت‌رسانی مسیحی رادیویی راه‌اندازی شود.<sup>۴</sup> انجیلی‌ها و بنیادگرایان مسیحی تنها خدمت‌رسانان دینی‌ای نبودند که در خلال دهه ۱۹۲۰ به نیروی بالقوه رادیو برای خدمت‌رسانی واقف شدند. یگانه مکتب مسیحیت<sup>۵</sup> که یک نهاد دینی تأثیرپذیرفته فکری جدید در کانزاس سیتی ایالت میسوری بود، در سال ۱۹۲۲ روی ایستگاه WOQ به پخش برنامه پرداخت و در سال ۱۹۲۴ خود صاحب ایستگاه رادیویی شد.<sup>۶</sup> پس دهه ۱۹۲۰ و ۱۹۳۰ در ایالات متحده زمانی برای کشمکش میان مسیحیان بنیادگرا و تجددگرا [در این عرصه] بود.<sup>۷</sup>

### ظهور تلویزیون دینی

با پیدایش تلویزیون در دهه ۱۹۴۰، رقابت بین بنیادگرایان و تجددگرایان بسیار شدیدتر شد. هر جناح، تأثیرگذاری‌های فرهنگی بی‌شماری را در نظر می‌آورد و نوید آن خدمت‌رسانی دینی را سر می‌داد و فکر می‌کرد که رسانه بایستی از عهده آن نوید برآید. شورای ملی کلیساهای مسیح در ایالات متحده آمریکا (NCC) در سال ۱۹۵۰ جانشین شورای قدیمی فدرال کلیساها (FCC)



3. KDKA Pittsburgh
4. Religions Broadcasting, pp 7709-7710
5. The unity school of christianity
6. Ibid. p 7710
7. Ibid. P 7710



شد و فوراً درصدد آن برآمد تا دسترسی شبکه‌های تلویزیونی را فقط محدود به دایره خدمت‌رسانی‌هایی کند که اعضای کلیساهای وابسته به آن موافق آن‌ها هستند. همچنین NCC خواست که شبکه‌های اصلی پخش برنامه، تقاضای فروش زمان‌های پخش تجاری به خدمت‌رسانی‌های دینی را رد کنند. این‌گونه فعالیت‌ها سرانجام باعث شد تا برنامه‌های دینی در خلال دهه ۱۹۵۰، در عمده شبکه‌ها، محدود به زمان اختصاص‌یافته یعنی صبح یکشنبه و تعداد معدودی برنامه‌های پخش هم‌زمان خدمت‌رسانی‌های مهم برای عموم شود.<sup>۸</sup>

در این دوره، دهه ۱۹۵۰، سه نفر از مهم‌ترین خدمت‌رسانان تلویزیونی مستقل رکس هومبارد<sup>۹</sup> (متولد ۱۹۱۹)، اورال رابرتس<sup>۱۰</sup> (متولد ۱۹۱۸) و بیلی گراهام<sup>۱۱</sup> (متولد ۱۹۱۸) بودند.<sup>۱۲</sup> البته در حالی که انجیلی‌های مستقل مانند هومبارد، رابرتس و گراهام در حال ساختن امپراطوری‌های رسانه‌ای خود بودند، جریان اصلی خدمت‌رسانان دینی که به شورای ملی کلیساها وابسته بود همچنان برنامه‌هایی محافظه‌کارانه‌تر برای استفاده در زمان‌های اختصاص‌یافته صبح یکشنبه تولید می‌کرد. معروف‌ترین جریان در میان این خدمت‌رسانان، جریان اسقف فوتون جی سین<sup>۱۳</sup> (۱۸۹۵-۱۹۷۹)، متمایل به کلیسای کاتولیک روم، بود.<sup>۱۴</sup>

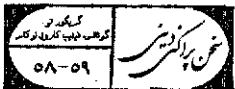
### پیدایش شبکه‌های دینی مستقل

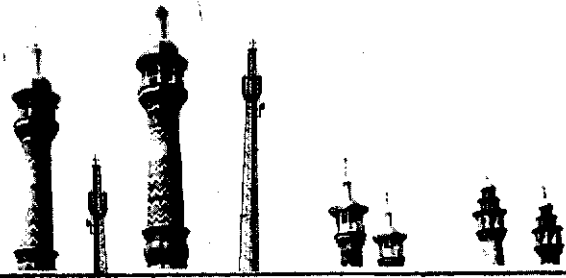
در خلال سال‌های ۱۹۶۰ تا ۱۹۹۰ مهم‌ترین توسعه‌ای که در این زمینه اتفاق افتاد به وجود آمدن شبکه‌های پخش برنامه دینی در ایالات متحده بود. این شبکه‌ها به شرح زیر هستند:

شبکه پخش برنامه مسیحی<sup>۱۵</sup> (CBN)، شبکه پخش برنامه تیلیت<sup>۱۶</sup> (TBN)، شبکه پروردگار را ستایش کن<sup>۱۷</sup> (PTL)، شبکه تلویزیونی کلام جاوید کاتولیک روم<sup>۱۸</sup> (EWTN)، پخش برنامه لسی<sup>۱۹</sup> و پاکس تی‌وی<sup>۲۰</sup>. این فعالیت‌ها موجب گسترش فرم‌های متنوع برنامه‌سازی، تلویزیون‌های دینی و پوشش رادیویی بی‌وقفه و ایجاد گشایشی در روند استفاده از فن‌آوری ماهواره در اطراف و اکناف عالم شد.

طیلمه‌دار این‌گونه خدمت‌رسانی‌های دینی شبکه CBN متعلق به پَت رابرتسون<sup>۲۱</sup> (متولد

8. Religions Broadcasting, p 7711
9. Rex Hunbard
10. Oral Roberts
11. Billy Graham
12. Ibid, p 7711
13. Bishop Fulton J. sheen.
14. Ibid, p 7712
15. Christian Broadcasting Network
16. Trinity Broadcasting Network
17. Praise the Lord Network
18. Roman Catholic Eternal word television Network
19. LeSea Broadcasting
20. Pax Tv
21. Pat Robertson





۱۹۳۰) بود. این شبکه در سال ۱۹۵۹ با ایتیاغ یک ایستگاه UHF توسط رابرتسون در پورتسموت<sup>۲۲</sup> ایالات ویرجینیا آغاز به کار کرد. در خلال دهه ۱۹۶۰، برنامه‌های CBN محدود به جدول برنامه‌های روزانه‌ای می‌شد که بین ساعت هفت یا ده بعدازظهر پخش می‌شدند. برنامه اصلی این شبکه، باشگاه ۷۰۰<sup>۲۳</sup> بود، این برنامه تاک‌شوویی بود که در خلال آن رابرتسون میهمانی را از مؤلفان انجیلی و تعدادی از نوازندگان موسیقی دعوت می‌کرد تا درباره مسائل دینی، سیاسی و اجتماعی معاصر به بحث بنشینند. یک قسمت برنامه یعنی ارتباط مستقیم تلفنی، از کسانی که محتاج شفادهی بودند، دعوت می‌کرد تا از میهمانان درخواست نیایش، تعویذ و کلماتی کنند که در زندگی به آنان قوت قلب عطا کند. رابرتسون اواخر دهه ۱۹۶۰ در سراسر ایالات متحده شروع به گرداندن ایستگاه‌های رادیویی FM و تلویزیونی کرد و در اواخر دهه ۱۹۷۰ در حال ارسال برنامه‌های CBN از طریق ماهواره‌های وستار<sup>۲۴</sup> و آرسی‌ای ستکام<sup>۲۵</sup> برای بیش از شصت گستره ملیتی بود.

این خدمت‌رسانی، تیمی از مشاوران نیایشی داوطلب را استخدام کرد، کسانی که بیست و چهار ساعت شبانه‌روز برای این مجموعه کار می‌کردند. این کارکنان سامانه‌ای ارجاعی ایجاد کردند که نوکیشان جدید را به سمت کلیساهای محلی هدایت می‌کرد. رابرتسون در خلال دهه ۱۹۸۰ برنامه باشگاه ۷۰۰ را تجهیز دوباره کرد تا آن را شبیه تاک‌شوهای سکولار و قالب‌های مجله‌های خبری همچون برنامه اجراء امروز<sup>۲۶</sup> و صبح بخیر آمریکا<sup>۲۷</sup> کند.

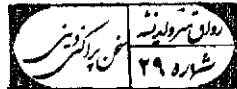
سی‌بی‌ان در امر حمله بی‌امان رسانه‌ای<sup>۲۸</sup> که منطقی‌مفروض را در دوره زمانی متمرکز غرق در برنامه‌های تلویزیونی، اجراهای رادیویی، نوارهای ویدیویی و بروشور می‌کند، پیشگام بوده است.

دسترسی جهانی سی‌بی‌ان<sup>۲۹</sup> دست در دست خدمت‌رسان‌های مسیحی در سراسر جهان می‌نهد تا با استفاده از رسانه، مریدپروری، مستقر کردن کلیساهایی در مقیاس کوچک و فعالیت‌های



بت رابرتسون

- 22. Portsmouth
- 23. The 700 Club
- 24. Westar
- 25. RCA Satcom
- 26. The Today Show
- 27. Good morning America
- 28. Media blitz
- 29. CBN's World reach



بشردوستانه، بشارت<sup>۳۰</sup> مسیح را گسترش دهند. در اواخر دهه ۱۹۹۰، سی-بی-ان بین الملل<sup>۳۱</sup> در نود کشور و با بیش از پنجاه زبان به پخش برنامه پرداخت.

رابرتسون با راه اندازی شبکه تلویزیونی کانال ۱۲ سی-بی-ان<sup>۳۲</sup> در سال ۱۹۸۲ پیشگام پخش برنامه در ناحیه خاورمیانه بود. در سال ۱۹۹۷ این شبکه در سراسر خاورمیانه از طریق ماهواره شروع به پخش برنامه کرد. به طرز روزافزون، دیگر خدمت‌رسانان امریکایی پخش برنامه، که بسیاری از آن‌ها امیضا و آمالی هزاره‌گرایانه را در سر می‌پروراندند، به سمت این منطقه کتاب مقدسی<sup>۳۳</sup> نشان روی کردند.

شبکه ست<sup>۳۴</sup> که برنامه‌های تولیدشده در استودیوهای خاورمیانه، توسط مسیحیان خاورمیانه‌ای به زبان عربی را پخش می‌کند از این دست شبکه‌هاست. این شبکه مراقب است که به طور مستقیم به اسلام حمله‌ور نشود و به شیوه کار فرهنگی، نمایش‌های پر احساس، تاک‌شوها [میزگردها]، برنامه‌های کودکان و برنامه‌های موسیقی را از طریق تلویزیون به تصویر کشد.

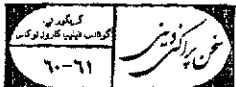
اقدامات رابرتسون الگوهایی را برای امپراطوری‌های پخش برنامه دینی فراهم کرد که بر اساس آن دیگران پا جای پای سی-بی-ان گذاشته‌اند. رابرتسون خود در ارتقاء حق دینی<sup>۳۵</sup> به عنوان یک نیروی سیاسی در ایالات متحده نقشی مؤثر را ایفا کرده است. او و دیگر پخش‌کننده‌های برنامه مانند جری فالول<sup>۳۶</sup> (متولد ۱۹۳۳) برای جناح انجیلی حزب جمهوری‌خواه تبدیل به سخنرانانی مورد احترام شدند.

شاید موفق‌ترین امپراطوری پخش برنامه‌ای جدید، شبکه پخش برنامه تلیت TBN باشد. اکنون و پس از آغاز به کار معمولی این شبکه در سال ۱۹۷۳، تی-بی-ان تا سر حد یک امپراطوری تلویزیونی نیم میلیارد دلاری رشد کرده که مالک و گرداننده ۲۲ ایستگاه تلویزیونی پُر قدرت و بیش از ۵۰۰ ایستگاه کم‌قدرت در تمام نقاط کشور است. با شروع هزاره جدید ۳۵۰۰ امکان کابلی این شبکه به آن اجازه داد که به مخاطبینی دستیابی داشته باشد که تعداد آن‌ها روزانه سی میلیون



جری فالول

30. gospel
31. CBN International
32. Channel / 2/ middle East Television Network
33. Biblical region
34. SAT-7
- 35 Religious right
36. Jerry Falwell



نفر تخمین زده می‌شود، این خدمت‌رسانی از بیست و شش ماهواره استفاده می‌کند تا به بیست و چهار زبان بر فراز تمام قاره‌های بزرگ برنامه پخش کند، برنامه‌های شبکه تلیت هر روز به شکل بیست و چهار ساعته پخش می‌شود. برنامه‌های این شبکه در بردارنده بزرگ‌ترین نام‌ها در دایره تله‌ونجلیسم<sup>۳۷</sup> است. بنیانگذاران این شبکه یعنی **پال کراچ**<sup>۳۸</sup> (متولد ۱۹۳۴) و **جن کراچ**<sup>۳۹</sup> از پیشینه‌ای پنتیکاستی<sup>۴۰</sup> برخوردارند و سبک نیایشی و الهیات پنتیکاستی بر برنامه‌های این شبکه حاکم است. برنامه اصلی این شبکه که ارم برنامه‌های آن به حساب می‌آید، نمایش «پروردگار را ستایش کن»<sup>۴۱</sup> است که هم وارپته‌شو<sup>۴۲</sup> و هم تاک‌شو<sup>۴۳</sup> نشان می‌دهد.

آقا و خانم کراچ شبکه گسترده‌ای را طرح‌ریزی کرده‌اند که در برگیرنده بُرشی از برجسته‌ترین مبلغین و موسیقی‌دانان مسیحی آمریکا در برنامه‌های شان می‌شود. این شبکه هم‌چنین سالی دوبار برنامه همیاری مالی<sup>۴۴</sup> را به اجرا درمی‌آورد که عایدی‌های این شبکه برای حفظ و گسترش این خدمت‌رسانی را افزایش می‌دهد.

دسترسی بین‌المللی تی‌بی‌ان با افتتاح رسمی تی‌بی‌ان انلس<sup>۴۵</sup> در سال ۲۰۰۲ با نشانه‌روی به سمت جمعیت روبه‌رشد اسپانیایی ایالات متحده افزایش یافت.

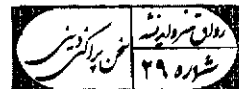
### پخش برنامه‌های دینی در سطح جهان

یکی از مهم‌ترین تحولات در پخش برنامه دینی که از اواسط دهه ۱۹۸۰ به بعد رخ داد گسترش سریع شبکه‌ها و برنامه‌ها در جای جای جهان بود. بسیاری از خدمت‌رسانی‌های پخش برنامه که در اروپا و آسیا حرکت گسترده‌ای داشتند بر پایه رادیو<sup>۴۶</sup> بودند. متقدم‌ترین این‌ها، HCJB، یا **صدای سلسه جبال آند**<sup>۴۷</sup> بود که پخش برنامه‌های موج کوتاه‌اش را در سال ۱۹۳۱ شروع کرد و آمریکای جنوبی را در بر می‌گرفت. در آغاز قرن بیست و یکم، این شبکه در حال به کار گرفتن سه موج کوتاه قدرتمند بود که ایستگاه‌های این شبکه را انتقال دهد. این امواج برنامه‌های تلویزیونی و رادیویی را به سراسر جهان و با تنوعی از زبان‌های بومی ارسال می‌کند.



یلی گراهام

37. Teleangelism
38. Paul couch
39. Jan cuouch
40. Pentecostal
41. Praise the Lord
42. Variety show
43. Talk show
44. Telethon
45. TBN Enlace
46. Radio-based.
47. Voice of the Andes



رادیو واتیکان نیز پخش برنامه افتتاحیه‌اش را در سال ۱۹۳۱ ارسال کرد. بعد از گذشت سالیانی، این فعالیت راه‌اندازی شده توسط سیوین<sup>۴۸</sup> به نحوی برنامه‌های خود را گسترش داده که اکنون شامل سرویس خبری حرفه‌ای، برنامه‌های موسیقی امروزی، عشا ریانی هر روزه، پوشش زنده از جلسات خطابه دستگاه پاپی و پخش ویدیویی زنده از پاپ به هنگام قرائت نیایش‌های انجلیس یکشنبه<sup>۴۹</sup> است. این گونه برنامه‌ها به سی و چهار زبان ارائه شده و روی امواج متوسط و کوتاه، ماهواره و رادیویی FM فرستاده می‌شود.

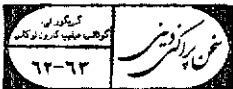
شرکت پخش برنامه خاور دور<sup>۵۰</sup> (FEBC) در سال ۱۹۴۸ پخش برنامه‌های رادیویی خود را روی یک انتقال دهنده ساده یک هزار وات در فیلیپین آغاز کرد. در دهه ۱۹۵۰، افای‌بی‌سی با استفاده از انتقال دهنده‌های مگاواتی، در حال پخش برنامه به سی و شش زبان و گویش برای جمهوری خلق چین و دیگر کشورهای آسیایی بود. اکنون افای‌بی‌سی برنامه‌های مسیحی خود را از بیش از سی ایستگاه برای آسیا، اروپای شرقی، استرالیا، و امریکای لاتین ارسال می‌دارد.

رادیو ترانس ورلد (TWR) طرح‌ریزی شد تا برخی ممنوعیت‌های موجود علیه برنامه‌های انجیلی را در هم شکند؛ ممنوعیت‌هایی که دول اروپایی در خلال دهه ۱۹۵۰ بر ایستگاه‌های آنان اعمال کرده بودند. این ایستگاه حقوق پخش برنامه را بر اساس مقررات مراکش خریداری کرد و در سال ۱۹۶۰ شروع به پخش برنامه‌هایش در سراسر اروپا روی انتقال دهنده امواج کوتاه صد هزار وات جدید خود کرد. در جهت گسترش خدمت‌رسانی، این ایستگاه انتقال دهنده‌های موج کوتاه و بلند و AM را ساخت و زهبران دینی محلی و موسیقی‌دانان را برای تولید برنامه به چهل زبان مختلف به کار گرفت. شبیه افای‌بی‌سی، این ایستگاه نیز در گریختن از دست اعمال فشار مراجع قدرت در کشورهای کمونیستی موفق بود. امروزه پخش برنامه‌های این ایستگاه جهانی است و با برنامه‌های مسیحی انجیلی تقریباً به ۸۰٪ از جمعیت جهان دسترسی دارد.

سقوط کمونیسم در اروپای شرقی (۱۹۸۹-۱۹۹۱) گستره جدیدی را برای خدمت‌رسانی‌های



48. Jesuit-run  
49. Sunday Far East  
Broadcasting Company  
50. Trans World Radio



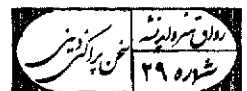


پخش برنامه دینی باز کرد. با آغاز قرن بیست و یکم، تعدادی از پخش کنندگان برنامه بر شوروی سابق و ماهواره‌های آن سیطره انداختند. *اروپای آگاپه*<sup>۵۱</sup> یک سازمان مسیونری مسیحی بین فرقه‌ای، در میان این‌ها بود که برنامه‌های تلویزیونی مسیحی را در سراسر اروپای غربی و شرقی پخش می‌کرد، و گروه پخش کنندگان مسیحی متحد اروپا<sup>۵۲</sup> که از ماهواره دیجیتال و فن‌آوری کابل برای پخش موعظه، مطالعات کتاب مقدسی، موسیقی و فعالیت‌های تلویزیونی جهانی بهره می‌برد در سراسر بریتانیا، ایرلند و اروپای قاره‌ای برنامه پخش می‌کرد.

عمده پیشرفت در اروپا به سال ۱۹۹۰ رخ داد، وقتی که پارلمان بریتانیا قانونی را گذراند که بر اساس آن در بریتانیای کبیر درهای امواج رادیویی روی پخش کنندگان مستقل برنامه‌های دینی باز می‌شد. در ۱۹۹۴ رادیو پیششار<sup>۵۳</sup> یکی از اولین خدمت‌رسانی‌های انجیلی بود که جواز برخورداری از AM را دریافت می‌کرد. این رادیو اکنون با ارسال برنامه‌هایی که ارزش‌های مسیحی را بیان می‌کند به هسته مرکزی مخاطبان در میان مسیحیان متعهد در بریتانیای کبیر دسترسی دارد.

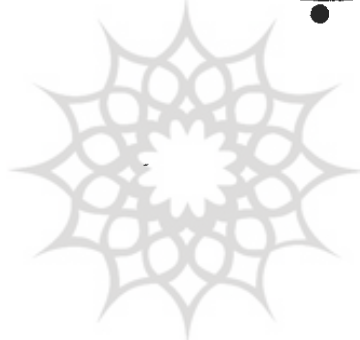
پخش برنامه‌های دینی در طلیمهٔ دم هزارهٔ جدید در سراسر دنیا در حال شکوفایی است. استرالیا با بیش از ۴۰ ایستگاه رادیویی مسیحی، آمریکای لاتین با بیش از ۱۵۰ ایستگاه تلویزیونی مسیحی و ۱۰۰۰ ایستگاه رادیویی و آفریقا با شمار رو به رشدی از خروجی‌های رسانه‌ای فعال سرویس‌دهی می‌شود. پخش کنندگان برنامه‌های اسلامی، مانند *امت اسلام آمریکا*<sup>۵۴</sup> *نوای قرآن مجید مصر*<sup>۵۵</sup> و *نوای اسلام لیبی*<sup>۵۶</sup> به شکل روز افزون هم در قالب‌های برنامه‌سازی خود و هم در مهارت‌های فنی خیره شده‌اند. در هند تمام گروه‌های دینی هندی، که شامل جین‌ها، مسلمانان، سیک‌ها، مسیحیان و هندوها می‌شوند، کانال‌ها تلویزیونی کابلی دارند که بی‌وقفه برنامه‌های دینی را به مخاطبان خود ارائه می‌دهند. این برنامه‌ها انواع مختلفی از اجراها که شامل همه چیز از خطبه‌های روحانیون مسلمان گرفته تا آهنگ‌های مؤمنانهٔ موسیقیدانان هندو و مجاهده‌های

- 51. Agape Europe
- 52. United Christian Broadcasters Europe
- 53. Premier Radio
- 54. America's Nation of Islam
- 55. Egypt's Voice of the Holy Qur'an
- 56. Libya's Voice of Islam



شفادهی بنی‌هین<sup>۵۷</sup> می‌شود را دربرمی‌گیرند.

ولی پخش برنامه‌های مسیحی هنوز با چالش‌های بی‌شماری در کشورهای چون سریلانکا، چین، ویتنام و کره‌شمالی روبه‌روست؛ کشورهایی که فرکانس‌های رادیویی با مشکل مواجه شده‌اند و جواز پخش برنامه و زمان پخش کراراً توسط عوامل حکومتی کنترل می‌شود. \* این مقاله با نام **Religious Broadcasting** از *دانش‌نامه دین نوشته میرزا الیاده* (ویراسته سال ۲۰۰۵) برداشت، تلخیص و ترجمه شده است.



پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی  
پرتال جامع علوم انسانی